УДК: 616.314.25/26-053.5(477.87)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПАТОЛОГІЙ ПРИКУСУ У НАСЕЛЕННЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ВІКОМ 12-15 РОКІВ

Фера О.В., Костенко Є.Я., Фера М.О., Крічфалушій С.І., Лєбєдєва О.І.

Ужгородський національний університет, стоматологічний факультет, кафедра ортопедичної стоматології, м. Ужгород, Україна

Summary : We investigated the influence of different environmental factors, that occur during the life time. We want to present results of this study to the publicity in order to reduce the frequency of different occlusion pathologies occurrence. We can also offer a number of preventive measures that will help significantly reduce the frequency of the studied pathologies. We propose to present our recommendations in the form of booklets or bulletins.

Key words : bite, children, pathology, the correlation coefficient .

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогоднішній день не існує достатньої кількості рекомендацій, використання яких дає можливість запобігти виникненню патологій прикусу [5.с 2-3]. Морфо-функціональні порушення зубо-щелепового апарату часто стають причиною виникнення супутніх захворювань, а патології щелепно-лицевої ділянки стають причиною порушення не лише функції, але і естетики, що особливо актуально в наш час.[1.с 12-13; 3. с. 25-27].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідження з питань особливостей формування патологій прикусу у населення Закарпатської області віком 12-15 років було проведено вперше і включало в себе вивчення особливостей формування пато-логічних співвідношень щелеп у залежності від етіологічних факторів та вивчення співвідношення зубних рядів у підлітків віком 12-15 років. Крім методів лікування на підставі дослідження ми можемо запропонувати ефективні методи профілактики таких стоматологічних захворювань, як: перехресний прикус, відкритий прикус, патологічна прогнатія.

Не вирішені питання. Відсутня статистика частоти появи зубо-щелепових аномалій серед підлітків віком 12-15 років в Закарпатській області; відсутність розрахунку кількісної характеристики зубо-щелепових аномалій у підлітків 12-15 років Закарпатської області.

Мета. Визначити частоту появи та розрахувати кількісну характеристику зубощелепних аномалій серед підлітків Закарпатської області віком 12-15 років; визначити фактори ризику виникнення стоматологічних захворювань; встановити найбільш поширені етіологічні фактори зубо-щелепних аномалій; визначити кореляційну залежність між етіологічними чинниками та частотою виникнення аномалій прикусу.

Методи та матеріали дослідження. При проведенні даних досліджень ми використовували математично-статистичні методи обробки даних з використанням комп'ютерних програм, аналіз соціологічних анкет та медичної документації, результати стоматологічних оглядів.

Результати та їх обговорення. У ході дослідження було проведено аналіз зв`язків факторів способу життя та 5 типів патології прикусу, що найбільш поширені у дослідженої вікової категорії – 12-15 років. Очевидно, що саме за цими факторами добре розрізняються чинники способу життя, які мають вплив на формування патологій прикусу (табл. 1).

Загальна кількість анкет: 201
Кількість анкет по типам прикусу:
Ортогнатичний – 73
Відкритий прикус – 63
Перехресний прикус – 27
Прогнатія фізіологічна- 20
Прогнатія патологічна – 18

Кількість факторів, вплив яких визначали: 15

Ці фактори:

- «стан здоров'я»;
- «скарги на момент звернення»;
- «частота звернення до лікаря-ортодонта»;
- «відвідування логопеда»;
- «травми щелепно-лицевої ділянки»;
- «звернення до ЛОРа та проблеми з ЛОР-органами»;
- «проблеми матері під час вагітності»;
- «тип вигодовування»;
- «інфекційні чи вірусні захворювання»;
- «термін використання пустушки»;
- «шкідливі звички»;
- «кількість прийомів їжі в день»;
- «частота вживання твердих харчових продуктів»;
- «частота чищення зубів»;
- «використання допоміжних засобів під час чищення зубів».

При рівні значущості p=0,05, критичне значення розподілу Ст`юдента t=1,96. Якщо обраховані значення більші або рівні за це «t-критичне», то ранговий коефіцієнт Спірмена є значущим. Якщо ні, то вони мають випадковий характер. Рівень достовірності $p < 0,05$ є достатнім для медичних досліджень. Отже, з ймовірністю 95% можна стверджувати що результати мають невипадковий характер. Ми привели значення коефіцієнтів Ст`юдента тільки для тих факторів, значення яких вищі за критичне (1,963932), адже значення коефіцієнтів для інших факторів менші, отже, швидше за все вплив даних факторів на формування відповідних патологій є випадковим або його значення недостатнє для того, щоб стверджувати, що фактори точно впливають на формування патологій. Для таких факторів, як: «звернення до лікаря-ортодонта», «термін використання пустушки» (рис.2), «частота вживання твердих харчових продуктів», «статус матері під час вагітності» (рис.3), «тип вигодовування» (рис.4), «травми щелепно-лицевої ділянки» (рис.1) коефіцієнт Ст`юдента вищий за критичне значення, отже, ці фактори на 95% впливають на формування патологій. Щодо частоти звернень до лікаря-стоматолога можемо сказати, що вони не впливають на формування патологій, однозначно. Але точно можемо говорити, що дефект щелепно–лицевої ділянки спонукає до звернення до лікаря, що і зумовило таке високе значення відповідного коефіцієнта.

Таблиця 1

Значення коефіцієнтів кореляції

Фактори впливу	Види прикусу				
	Ортогнатичний	Відкритий	Перехресний	Прогнатія патологічна	Прогнатія фізіологічна
	12-15	12-15	12-15	12-15	12-15
Стан здоров'я	-0,09	0,13	-0,14	0,08	0,09
Скарни на момент звернення	-0,07	0,16	0,12	0,31	0,32
Звернення до лікаря-ортодонта	-0,5	0,69	0,6	0,5	-0,46
Відвідування логопеда	0,22	-0,29	0,47	0,25	-0,44
Травми щелепно-лицевої ділянки	0,31	0,64	0,64	0,6	0,4
Звернення до отоларинголога та проблеми з ЛОР-органами	0,3	0,28	-0,3	0,41	0,22
Проблеми матері під час вагітності	-0,23	0,13	0,4	0,65	-0,52
Тип вигодування	0,44	0,78	0,82	0,67	0,29
Інфекційні чи вірусні захворювання	-0,2	0,01	0,06	0,28	0,22
Термін використання пустушки	-0,56	0,87	0,76	0,54	-0,53
Шкідливі звички	-0,7	0,12	0,2	0,27	0,34
Кількість прийомів їжі на день	0	0,14	0,17	-0,26	0,51
Частота вживання твердих харчових продуктів	-0,23	0,59	0,92	0,64	0,6
Частота чищення зубів	0,07	0,05	0,21	0,24	0,14
Використання допоміжних засобів під час чищення зубів	0,71	0,47	0,82	0,04	0,34

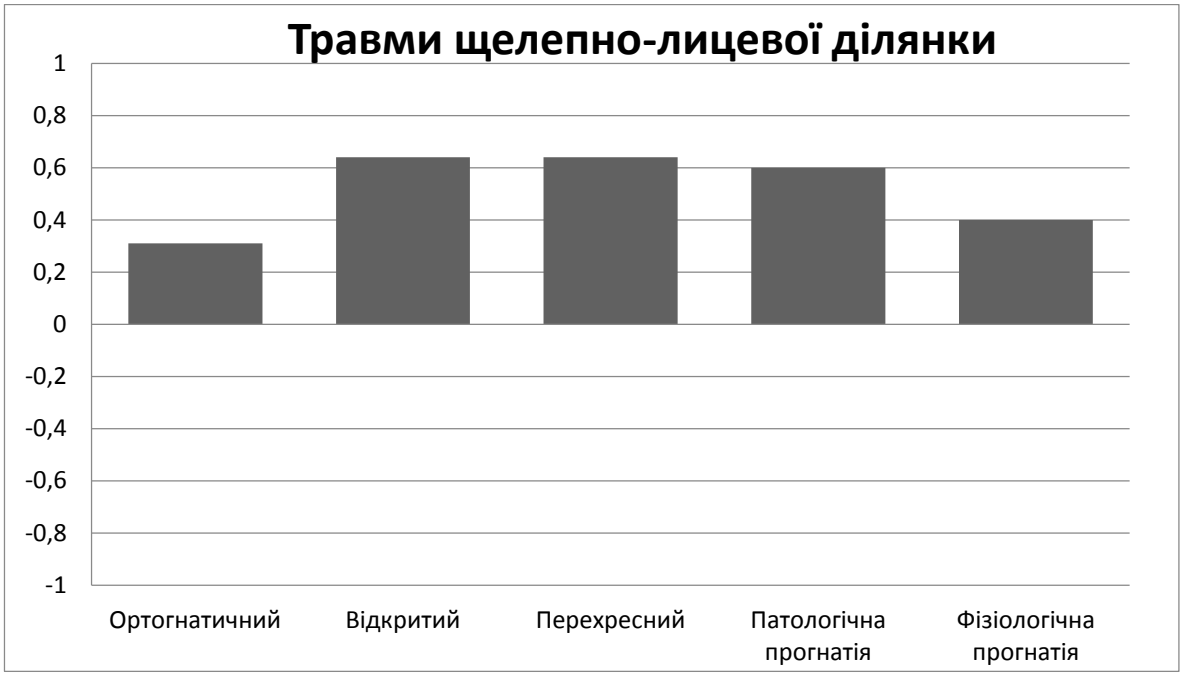

Рисунок 1. Кореляційна залежність між травмами щелепно-лицевої ділянки та формуванням різних типів прикусу

Принцип, за яким вираховували кореляційну залежність

Коефіцієнт від 0 до 0,3 – дуже слабка залежність;

Коефіцієнт від 0,3 до 0,5 – слабка залежність;

Коефіцієнт від 0,5 до 0,7 – середня сила залежності;

Коефіцієнт від 0,7 – 0,9 – високий ступінь залежності;

Коефіцієнт від 0,9 – 0,1 – дуже високий ступінь залежності.

Якщо коефіцієнт має від`ємне значення, то аналіз проводиться за відповідною до даної схемою, але з урахуванням, що залежність зво-ротня.

Спільні фактори впливу між групами дітей 6-12 та 12-15 з показником достовірності p≤0,05

- Частота звернень до лікаря-ортодонта t=1,98
- Термін використання пустушки t=2,08
- Частота вживання твердих харчових продуктів t=2,1
- Статус матері під час вагітності t=1,97

Спільні фактори впливу між групами дітей 12-15 та 15-18 з показником достовірності p ≤ 0,05

- Травми щелепно-лицевої ділянки t=1,99
- Тип вигодовування t=1,96
- Термін використання пустушки t=1,97
- Частота вживання твердих харчових продуктів t=2,06

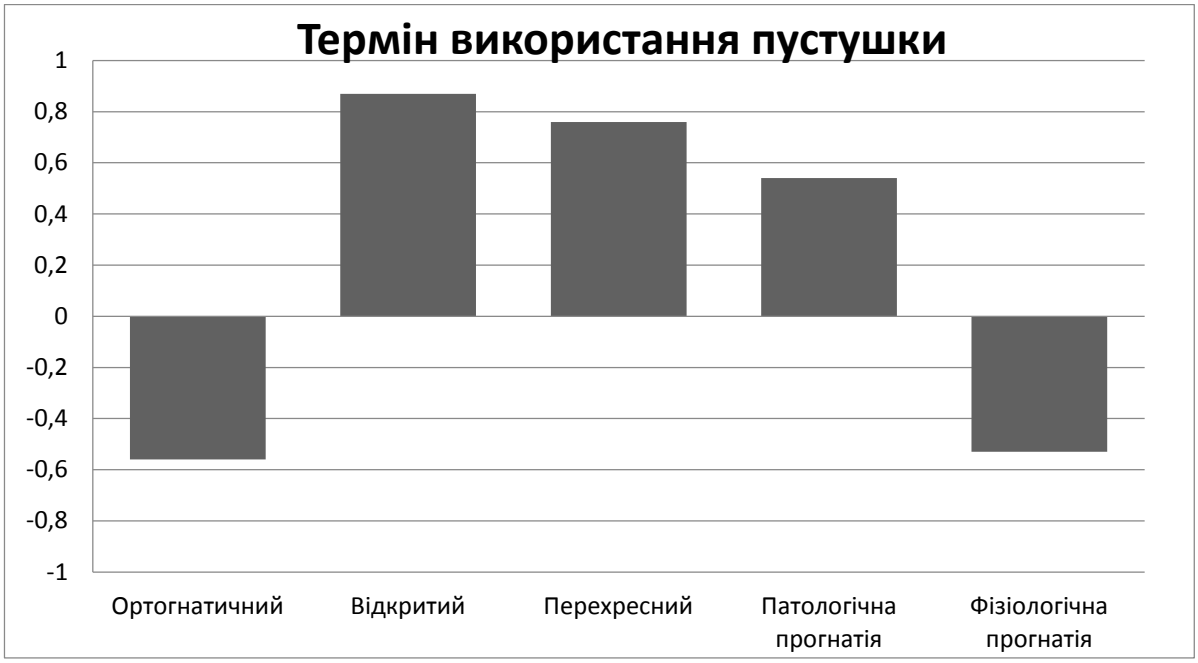

Рисунок 2. Кореляційна залежність між терміном використання пустушки та формуванням різних типів прикусу

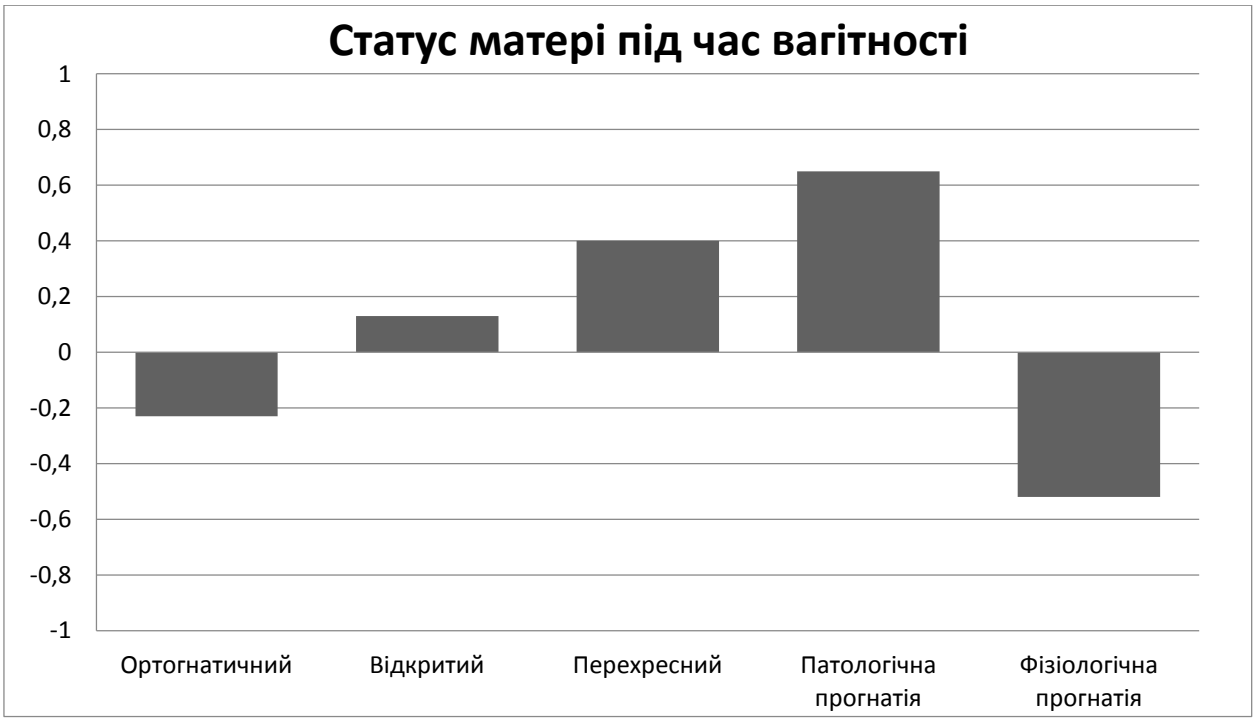

Рисунок 3. Кореляційна залежність між статусом матері під час вагітності та формуванням різних типів приксу

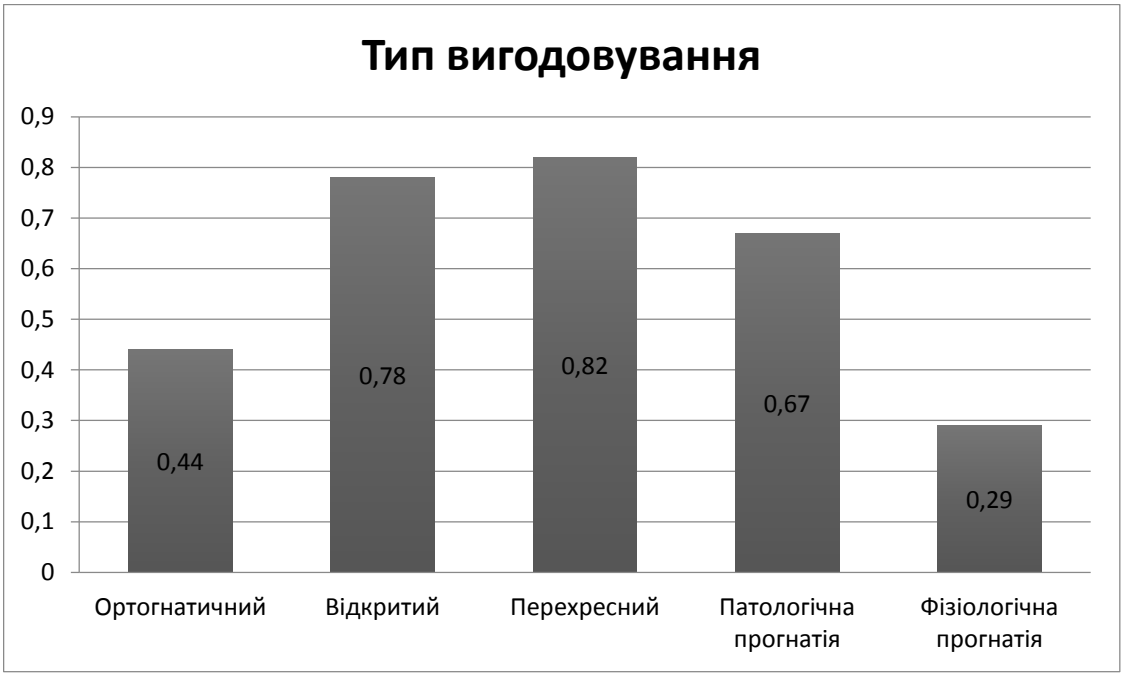

Рисунок 4. Кореляційна залежність між типом вигодовування та формуванням різних типів прикусу

Коефіцієнт репрезентативності

Коефіцієнт репрезентативності	Вік
Фактори впливу по якому робилась вибірка	12-15 років
Стан здоров'я	5,1706
Скарги на момент звернення	2,6306
Звернення до лікаря-ортодонта	3,0045
Відвідування логопеда	2,507
Травми щелепно-лицевої ділянки	1,9591
Звернення до отоларинголога і проблеми з ЛОР-органами	3,4659
Проблеми у матері під час вагітності	3,2099
Тип вигодовування	5,0002
Інфекційні чи вірусні захворювання	3,343
Термін використання пустушки	17,217
Шкідливі звички	3,3931
Кількість прийомів їжі на день	10,2961
Частота вживання твердих харчових продуктів	6,7701
Частота чищення зубів	5,526
Використання допоміжних засобів під час чищення зубів	2,7865

Висновки. 1.Визначено найбільш поширені етіологічні фактори зубо-щелепних аномалій, а саме: травми щелепно-лицевої ділянки, статус матері під час вагітності, тип вигодовування, перенесені інфекційні чи вірусні захворювання, термін використання пустушки, шкідливі звички, частота вживання твердих харчових продуктів, частота чищення зубів, використання допоміжних засобів під час чищення зубів.

2.Поганий догляд за станом ротової порожнини стає основною причиною виникнення досліджених патологій. Вчасна діагностика патологій прикусу та визначення їх походження може допомогти усунути дефект без застосування радикальних методів.

3.Населення Закарпаття не достатньо ознайомлене з факторами, які можуть стати причиною виникнення патологій прикусу. На основі отриманих даних дослідження можемо запропонувати низку профілактичних заходів у вигляді санітарних бюлетнів та буклетів, що допоможуть значно знизити частоту прояву патологій прикусу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фліс П. В. Ортодонтія/ Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів. – Вінниця: НОВА КНИГА. 2007. – 312 с. (У підручнику описані описані фізіологічні та патологічні види прикусів, постнатальний розвиток зубощелепного апарату, вплив харчуваня на формування різних видів прикусів).
2. Василевська А. Д., Мухіна А. Д. Деформація зубощелепної системи у дітей. – К.: Здоров`я, 1975. – 182 с. (У книзі описаний вплив штучного вигодовування на фізіологічну ретрогенію, а саме: вплив розміру та форми соски, співідношення розмірів соски до соска матері та поза дитини при штучному вигодовуванні).
3. Фліс. П. В. Ортопедія/ Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 328 с. (У підручнику описані фізізологічні та патологічні прикуси).
4. Хорошилкіна Ф. Я. Ортодонтія. Дефекти зубів, зубних рядів, аномалії прикуса, морфофункціональні порушення щелепно-лицевої ділянки та їх комплексне лікування. – Москва: МИА, 2006. – 544 с. (У книзі описано безпосередній вплив грудного та штучного вигодовування на формування прикуса, вплив м`якої їжі на формування прикуса у дітей віком від 3 років, вплив на формування прикуса карієса, втрати зубів, а також опосередкований вплив таких порушень фосфорно-кальцієвого обміну як рахіт).
5. Проффіт У. Р. Сучасна ортодонтія. – МЕДпрес-інформ, 2006. – 521 с. (Вплив жувальної сили на вертикальні розміри щелеп).
6. Райзман С. С. Практичний посібник з ортодонтії. – Москва-Ленінград: ДЕРЖАВНЕ МЕДИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО. 1933. – 236 с. (У посібнику описані вплив аліментарного на формування прикусу, а також детально описаний вплив рахіту на розвиток зубощелепної системи).

7. Шеремет М. К., Кондратенко В.О. Прогнатія, її причини та вплив на вимову. Педагогіка та методики: спеціальні. Збірник наукових праць. Випуск ІІ. – к.62001. – с. 87-93. (У статті описаний вплив темпорального та массетеріального типів жування на розвиток зубощелепної системи. Також розповідається про вплив штучного годування на формування прикуса).
8. Рожко М. М., Неспрядько В. П. Ортопедична стоматологія. – Київ: Книга плюс. 2008. – 576 с. (У книзі описані фізіологічні та патологічні види прикусів).
9. Головко Н. В. Ортодонтія. – Полтава, 2003. – 296 с. (У книзі описані види прикусів, онтогенез зубо-щелепного апарату у різні вікові періоди).
10. Анікієнко А. А., Камишева Л. І. Порівняльна характеристика інтенсивності вікових змін поздовніх і вертикальних параметрів верхньої і нижньої щелеп у нормі і при сагітальних аномаліях прикуса// Нове у стоматології. – 1997. – Вип. 1 (51). 17-23 с. (У статті описані вікові зміни поздовжніх і вертикальних параметрів верхньої і нижньої щелеп у нормі і при аномаліях).
11. Дорошенко С. І. Вплив сагітальних аномалій прикуса на функцію жування і вимови / Київський державний медичний інститут ім. А. А. Богомольця. – Київ, 1968. (У праці описані сагітальні аномалії прикуса та їх вплив на функції жування).
12. Олексієнко Я. І., Шахматов В. А., Верещагіна О. П. Харчування та його вплив на здоров`я людини. – Полтава: ПП Чабаненко Ю. А. 2014. – 42 с. (У посібнику вказано про вплив харчування на здоров`я людини).